

משנה - מכות - רמב"ם

[פרק א](#)

[פרק ב](#)

[פרק ג](#)

[א](#)

[פרק](#)

[פרק א - משנה א](#)

כיצד העדים נעשים זוממין מעידין אנו באיש פלוני כו' : אלו שמנו העדים חללים לפי שהם מעידין על זה שהוא חלל היינו פוסלים זרעם והתורה אמרה ועשיתם לו כאשר זמם לו ולא לזרעו וכן אין חייבין עדים זוממים גלות שנאמר הוא ינוס וגוי ולא זוממים אבל הם חייבין מלקות שנאמר והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע למדנו מפי השמועה בפירוש פסוק זה שיש בזה רמז כי כשיעידו עדים והרשיעו צדיק והצדיקו רשע ואח"כ באו עדים אחרים והצדיקו צדיק והרשיעו רשע שמלקין את הרשע שהרשיעו את הצדיק והוא שנאמר אם בן הכות הרשע יהיה אותו דבר שהרשיעו בו איזה דבר שיהיה ואזהרה שלהם מה שנאמר לא תענה ברעך עד שקר ולפיכך מלקין אותו וכך פירש הש"ס:

פרק א - משנה ב

מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחברו מאתים כו' : ומשלם מאמרם כל המשלם אינו לוקה ולא אמרו כל הלוקה אינו משלם יתבאר לך העקר הקבוע אצלנו כי כשיעשה אדם חטא שהוא חייב עליו מלקות מצד א' ותשלום ממון מצד אחר משלם ואינו לוקה וזה בעדים זוממין והחובל בחברו בלבד כמו שנתבאר בכתובות והלכה כחכמים :

פרק א - משנה ג

מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב מלקות כו' : משלשין בממון ואין משלשין במכות כו' : משלשין שיחשבו בתשלומי אותו הממון כפי מנינם ואמרה תורה במחויבי מיתה אשר הוא רשע למות ונאמר במחויבי מלקות אם בן הכות הרשע הנה כי כמו שיהרג כל אחד מהן כמו כן לוקה המלקות השלם ואין הלכה כרבי מאיר :

פרק א - משנה ד

אין העדים נעשים זוממין עד שיזומו את עצמן כו' : אמרה תורה והנה עד שקר העד ולא נאמר עדות שקר עד שתהיה העדות על עצם העדים ולא על הדבר שהעידו עליו והוא עדות מוכחשת ונדחו דבריהם של אלו וכאילו אין שם עדים כל עיקר : ואמרו ונהרגו על פיהם ר"ל שיהרגו העדים ע"פ אלו שהזימו ואע"פ שהם תרי ותרי לפי שהעדות על עצמם של עדות ולא באו להעיד על עצמה של עדות לא לקיימה ולא לבטלה לפי שהם אומרים אנו אין אנו יודעים אם זה הרג כמו שאתם חושבים או שלא הרג ואין עלינו לדעת עדותם אבל מה שאנו מעידים שאתם הייתם במקום פלוני ביום פלוני לפיכך שומעין דבריהם ויהרגו העדים :

פרק א - משנה ה

באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום כו': פירוש זה המאמר כי כשיעידו העדים שראובן הרג את שמעון אחר כן בא קהת וחושים והזימו אותם עדים ואחר כך באו עדים אחרים והעידו אותו העדות בעצמו שהעידו העדים הראשונים והוא שראובן הרג את שמעון והזימו ג"כ קהת וחושים לאותם העדים השניים וכן השלישיים ורביעיים ואפילו באו אלף כתות זו אחר זו ויעידו כולם עדות אחת ושני עדים עומדין ומזימין את כולם יהרגו על פי שנים האלו ורבי יהודה אומר כאילו הוא תמה מזה איסטיסית היא זו גזור מן אסטיס והוא צבע שצובעים בו כעין תכלת ונקרא בערבי נל"ג פירוש זה אמר כאילו עדות אלה המזימין יורה של צבעים כל מי שנגע בה יצטבע כמו שזה אומר שכל מי שיעיד אותו עדות יהרג ואין נהרגין אלא כת ראשונה בלבד ואין שומעין מאותן שבאין אחר כן ואין הלכה כר' יהודה לפי שאילו נתבררה עדות העדים השניים ולא ימצא להם מזימין היה נהרג ראובן עם העדים הראשונים שהזימו וגם כן אילו באו עדים ויזימו קהת וחושים יהרג ראובן וקהת וחושים וינצלו העדים הראשונים ועל זה תקיש:

פרק א - משנה ו

אין העדים זוממים נהרגין עד שיגמור הדין כו': כשנהרג אותו שהעידו עליו ואחר מותו הוזמו העדים לא יהרגו כמו שנאמר כאשר זמם לעשות לאחיו ועדיין אחיו קיים * (אבל החכמים מעידים שהרי הסמיכו עליו) [צריך תיקון רב ואפשר דצ"ל אבל החכמים מעידים ר"ל החכמים דסתרו לראיות הצדוקים מעידים כלומר מורים מתוך הפסוקים שנהרגין משנגמר הדין ועל זה נתן טעם שהרי הסמיכו עליו ר"ל דסנהדרין סמכו על עדותן של אלו דהשתא מתקיימת שפיר נפש בנפש דמשנגמר דינו מקרי גברא קטילא כדאיתא בסנהדרין ע"א: ואם משנגמר דינו]:

פרק א - משנה ז

על פי שנים או שלשה עדים יומת המת כו': דברי ר"ע פירושו כי העדות היא מתקיימת בשנים וכשנלוה אליהם שלישי יהרג עמהם אם הוזמו שלשתן ואילו הוזם הוא לבדו לא יהרג ולא נתחייב מיתה אלא על שנצטרף לעוברי עבירה ודברי ר"ע ור' שמעון קיימין ואין עליהם חולק ואולם כל א' מהם ענין ברור: וזה שאמרנו עד שיזומו כולם ובלבד שיעיד

כל אחד מהם בתוך כדי דבור חבירו ויהיה הכל עדות אחת וכאילו כולם
העידו עדות בבת אחת:

פרק א - משנה ח

מה שנים נמצא אחד מהן קרוב או פסול כו': ענין דברי רבי כי כשיבא
קרוב ולא בא להעיד על האיש ההוא אבל בא לראות מה שיעשה ולא ידע
אם יש שם קרוב וראה מה שראה תתקיים העדות בשנים כשרים מכלל
הרואים ולא נשגיח לנשארם: והלכה כרבי:

פרק א - משנה ט

היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין כו': זה שהתרה בו כשראה
העדים יצטרף עמהם ואם לא ראה אותם לא יצטרף ולפיכך כשיהיה זה
המתרה רואה שני העדים שבחלון זה ושני העדים שבחלון אחר וכמו כן
הם כולם רואים את המתרה הרי זה מצטרפין ויחזור הכל עדות אחת.
ואין הלכה כרבי יוסי: ואמרו שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן
הוא דבר ברור וראוי לסמוך עליה:

פרק א - משנה י

מי שנגמר דינו וברח ובא לפני אותו ב"ד כו': כבר בארנו בפרק ראשון
[הלכה ג] ממסכת סנהדרין כי הסמיכה בארץ ישראל ויש להם רשות לדון
בארץ ובחוצה לארץ דיני קנסות ודיני נפשות אבל אין דיני נפשות
בחוצה לארץ אלא בזמן שדיני דיני נפשות בא"י כ"ש שאין דיני אלא בזמן
שב"ד הגדול בלשכת הגזית כמו שנא' לבלתי שמוע אל הכהן או אל
השופט בזמן שיש כהן מקריב ע"ג המזבח יש דיני נפשות ובלבד שיהיו
הסנהדרין בלשכת הגזית כלומר במקדש ממש: וזה שזכר ממייעוט
המיתה ראוי שיכוונו הסנהדרין זה בהתבוננות ומתון בדינין ואם אינן

יכולין ונתקיימה העדות על מי שחייב מיתה יש להם להמית אפילו אלף
איש ביום אחד כשיזדמן זה שיהיה ראוי ע"פ התורה:

ב

פרק

פרק ב - משנה א

אלו הן הגולין ההורג נפש בשגגה היה מעגל כו': נשטט הברזל מקתו והרג
כו': המעגל במעגלה היא אבן חלקה שהבנאין אצלנו מחליקין
וממשמשין בו השטחים עד שמבהיקין: ואמרו כל שדרך ירידתו ואפי'
ירידה שהיא לצורך עליה כמו שנאמר ויפל עליו וימות: ורבי אומר שזה
שנאמר ונשל הברזל מן העץ ר"ל מן העץ המתבקע וחכמים אומרים
מעצו: ופירוש קתו העץ שאוחזין ביד:

פרק ב - משנה ב

הזורק אבן לרשות הרבים והרג הרי זה גולה כו': יעלה על הדעת שזה
קרוב למזיד לפי שזרק לרשות הרבים ולא יגלה לפיכך הודיענו שהוא
גולה ובלבד שזרק למקום שאין דרך בני אדם לשבת שם באותה שעה
אלא על דרך זרות במקרה ולפיכך לא נחשבהו כמזיד וגולה: ור' אליעזר
בן יעקב מביא ראיה ממה שנאמר ומצא את רעהו פרט לממציא את
עצמו: והלכה כר' אליעזר בן יעקב וכאבא שאול:

פרק ב - משנה ג

האב גולה על ידי הבן והבן גולה על ידי האב כו': הסומא אינו גולה דברי ר"י ר"מ אומר גולה כו': כשהאב מכה את הבן שלא ללמדו תורה ולא מדה טובה ולא מלאכה שיתפרנס בה והרגו הוא גולה ואם הכהו על דבר מאלה אינו גולה וזו הסברא בעצמה ברב הרודה את תלמידו ושליח בית דין: ואמרו הכל גולין על ידי ישראל להביא כותי ועבד: ואמרו חוץ מגר תושב ר"ל שגר תושב כשהרג את ישראל אינו גולה אלא נהרג אבל כשהרג ישראל לגר תושב יגלה ישראל ואמרה תורה בהורג בשגגה בלא ראות רבי יהודה אומר מי שאפשר לו לראות יגלה ר"מ אומר אפי' מי שנעדר הראות יגלה: והשונא עונו גדול משיוכל להתכפר בגלות ולפיכך לא יגלה: ואין הלכה לא כר"ש ולא כר"מ ולא כר' יוסי בר' יהודה:

פרק ב - משנה ד

להיכן גולין לערי מקלט לשלש שבעבר הירדן כו': וכן השתים וארבעים עיר ערי הלויים כולם קולטות אלא שאלה השש כל מי שנכנס לשם בין בכוונה בין שלא בכוונה נצול ואותן אם הגיע באחת מהן וידע שהיא קולטת תצילהו ואם אינו יודע שהיא קולטת אינו מצילתו אלא הורג אותו גואל הדם לשם:

פרק ב - משנה ה

ומכוונות להן דרכים מזו לזו שנאמר תכין לך כו': אמרו וידברו אליו רוצה לומר שהם ידברו לגואל הדם אם בקש הרוצח ויאמרו לו בשגגה הרג ואסור להורגו בשלום ומה שראוי לדבר לו כדי לשכך חמתו: ור"מ אומר אינם חייבין להטפל בזה אלא הוא יטעון להציל עצמו. ואין הלכה כר"מ:

פרק ב - משנה ו

רבי יוסי בר' יהודה אומר בתחלה אחד שוגג כו': אחד משוח בשמן המשחה ואחד המרובה בבגדים כו': משנגמר דינו מת כהן גדול הרי זה אינו גולה כו': כהן שעבר ממשיחתו הוא כשיארע בו מום או אירע בו קרי בכהן גדול ביום הכפורים ומנו אחר תחתיו ובא בהורג נפש זכירת כ"ג ג' פעמים: ור' יהודה שאומר משוח מלחמה לפי שנאמר בהורג נפש לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן וחכמים אינם דורשים זה הפסוק לפי שלא אמר בו הכהן הגדול וכשימות אחד מאלה חוזר ואע"פ שהאחד חי: ואין הלכה כר' יהודה:

פרק ב - משנה ז

נגמר דינו בלא כהן גדול וההורג כהן גדול כו': אילן שהוא עומד בתוך התחום ונפו נוטה כו': הרג באותה העיר גולה משכונה לשכונה כו': הלכה כרבי עקיבא כשיצא מעיר מקלטו במזיד אבל אם יצא בשוגג ההורג אותו יהרג והש"ס תקן זה הלשון ופירשו אף אחר הנוף וזה כי כשיהיה עקרו בתוך התחום ונפו נוטה לחוץ התחום כיון שנכנס תחת נופו נקלט כיון שעקרו בפנים אף נופו קולט וכן כשעקרו בחוץ ונפו בפנים קולט:

פרק ב - משנה ח

כיוצא בו רוצח שגלה לעיר מקלטו [כו'] שהיה בה כו': מחלוקתם היא בארבעים ושתים עיר אבל שש ערי מקלט אין בהם מחלוקת שישבו בהם בלא שכר והלכה כר' יהודה בשני המאמרים: ושררה מעלה וגדולה:

פרק ג - משנה א

ואלו הן הלוקין הבא על אחותו כו': ראוי לך שתדע אלה העקרים הרבים שאזכרם בזה המקום והם כי כל מחוייבי כרת בלבד או מיתה בידי שמים ויהיה אותו חיוב בלא תעשה כשיהיה זה בעדים והתראה לוקה ואחר שנלקה ועשה תשובה נפטר מן הכרת וכל המחוייבים כרת כולם מפורשים בתורה ומחוייבי מיתה יש מהם מבוארים בתורה ויש מהם נרמזים וכבר הקדמנו זכרון כולם במסכת סנהדרין בפ"ט וי"א ובכגון זה נאמר אין חייב אדם בב' דינין כי כשהלקו אותו לא תחול עליו עונש כרת ולא עונש מיתה בידי שמים וידוע הוא כי כל התורה צווי ואזהרה והצווי היא מצות עשה ואזהרה היא מצות ל"ת והלשונות אשר באו בתורה להורות על אזהרה ונאמר בהם שהמצוה הפלונית היא מצות לא תעשה הם ארבעה לא ואל והשמר ופן ואמרו חז"ל [עירובין צו. וש"נ] כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא מצות לא תעשה. ואלה מצות ל"ת נחלקין (חלוק הראשון) לארבעה חלקים אחד מהם מחוייבי כריתות. והחלק השני מחוייבי מיתה בידי שמים וכבר זכרנו שאלו הב' הם חייבים מלקות. והחלק השלישי מחוייבי מיתה ב"ד* [ואין בהם מלקות דקים ליה בדרכה מיניה]. והחלק הרביעי הם מחוייבי לאוין והם אותם שבאו בהם אזהרה בלבד וזה החלק יש ממנו אזהרות יתחייב עליהם מלקות ומהם אזהרות אין חייב העובר עליהן מלקות ואע"פ שעבר ועשה מעשה שיש בו איסור אבל הש"י יענישו על עברו במה שהוא יודע הש"י. וידוע לך מה שחייב מלקות עליו ומה שאין חייבין עליו מלקות במה שאומר לך והוא זה כי כל הלאוין הנזכרים בתורה נחלקו לשבעה חלקים הששה אין חייבין עליהם מלקות וחלק אחד חייבין עליו מלקות ומה שאני אומר בכאן לאוין ר"ל האזהרה בין שיהיה באחד מארבע לשונות או שיהיה אזהרה שהיא באה מכלל עשה כמו שנבאר. החלק הראשון מהם לאו שניתק לאזהרת מיתה ב"ד או לאזהרת כרת אין לוקין עליו כגון לא יקח איש את אשת אביו לא יהיה קדש בבני ישראל וכמו שנאמר לא יהיה לך אלהים אחרים וכיוצא בהן לפי שזה הלאו אמנם באה אזהרה על העיקר שאצלנו כי התורה אינה מחייבת מיתה ולא כרת עד שיהיה בענין ההוא לאו פשוט וזה מה שאמרו חכמים לא ענש הכתוב אא"כ הזהיר ולפיכך לא נעניש עונש מן העונשין אלא אחר התראה: חלק השני לאו שניתק לתשלומין אין לוקין עליו כגון מה שאמר לא תגנוב לא תעשוק את רעך ולא תגזול וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו לפי שמי שעבר על לאו זה הוא חייב בתשלומי ממון: והחלק השלישי לאו שאין בו מעשה כגון לא תלך רכיל בעמך לא תקלל חרש ולא תונו איש את עמיתו שהוא אונאת דברים וכל כיוצא בהם כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל חבירו בשם ומקלל עצמו וזולת אלה השלשה אין לוקין עליו ובתוספתא דברכות כל מצות ל"ת שיש בה מעשה לוקין עליו את הארבעים ושאר כל ל"ת שבתורה הרי אלו באזהרה העובר

עליו כעובר על גזירת המלך. הנה התבאר לך מזה המאמר ההפרש שיש בין אמרם במקומות לוקה או סופג את הארבעים ובין אמרם במקומות הרי אלו באזהרה ודע זה ושמרהו: והחלק הרביעי לאו שנתק לעשה אין לוקין עליו אלא אם לא קיים העשה שבו כגון מה שאמרה תורה לא תקח האם על הבנים הוא לאו ואם עבר ולקח כאחד אמרה שלח תשלח את האם וזה מצות עשה וכשישלח האם אינו חייב מלקות ולפיכך אינו חייב מלקות על לקיחתם כאחד לפי שיוכל לשלח האם ויקיים העשה ואם תפס אותו עד שמתה האם או ששחטה זולתו ולא יכול לקיים המצות עשה אותה שעה הוא חייב מלקות כ"ש אם המית הוא את האם או ששחטה שבטל העשה שבה שהוא חייב בלא ספק לדעת הכל וכמו כן אמרו לא תכלה פאת שדך וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט ואם עבר ועשה אמר לעני ולגר תעזוב אותם כלומר יעזוב אותם אחר שלקחם וכן ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה וכן לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו השב תשיב לו את העבוט כבא השמש הדין בכל אלה כדין שלוח הקן: החלק החמישי לאו הבא מכלל עשה בזה שנאמר בכהן גדול והוא אשה בבתוליה יקח מלמד שאסור לו ליקח בעולה כי לפי שלא נאמר בו לא יקח אם עבר ולקח בעולה אינו חייב מלקות כמו אם לקח אלמנה או גרושה או זונה או חללה וכן אמרו במצרי ואדומי בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם הודיע לנו שדור ראשון ודור שני לא יבא בקהל ואם עבר אינו חייב מלקות לפי שלא נאמר בו לאו בפירוש כמו שנאמר לא יבא ממזר לא יבא עמוני ומואבי: והחלק הששי לאו שבכללות אין לוקין עליו והוא לאו שלא נאמר בפירוש אלא שהוא נלמד מדבר אחר כמו שאמרו חכמים ז"ל במקומות רבות ולא בפירוש איתמר אלא מכללא אתמר והמשל בזה ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וכשאכל הקלי זה אין מלקין אותו שתי מלקות אחד משום לחם לא תאכלו ואחד משום קלי לא תאכלו וכן אם אכל הכרמל משום כרמל וכמו כן הנזיר אם אכל חרצן או זג אינו חייב שתי מלקות אחד משום חרצן שבא בפירוש והשני משום כל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לפי (שזה) * [שזג] הוא לאו שבכללות אלא אם כן אמר בפירוש מכל אשר יעשה מגפן היין לא יאכל מחרצנים ועד זג לא יאכל היה חייב על אכילת חרצן שתיים וכמו כן על הזג וכמו כן על הענבים לחים וכן על הענבים יבשים על כל אחת שתי מלקיות אבל לפי שאין לוקין על לאו שבכללות אינו חייב על כל אחד מן הנזכרים אלא לאו אחד ולכן אמרו אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל כאילו אמר אל תאכלו ממנו אלא צלי וכשאכלוהו נא אינו חייב שתיים אחד משום נא ואחד משום לא תאכלו אלא צלי לפי שזה הלאו השני מכלל לאו הוא יוצא והוא לאו שבכללות ואמנם על נא ועל מבושל מלקות אחת ודע זה הענין והבן בו היטב לפי שהוא הקשה שבכולן ומזה החלק גם כן שיבא לאו אחד יכלול לשנים שלשה איסורין כגון זה שנאמר לא תאכלו על הדם כי הלאו כלל דברים רבים למדנו ממנו [סנהדרין סג]. לא תאכלו מבהמה קודם שתצא נפשה ולמדנו ממנה לא תאכלו מבשר זבח ועדיין דם במזרק כלומר קודם זריקת הדם על המזבח ולמדנו ממנו אין מברין על הרוגי ב"ד ולמדנו ממנו שבית דין אין אוכלין ביום שהורגים

את הנפש ולשון הש"ס באלה האיסורין כולם אין לוקין על אחד מהם וזה הוא לאו שבכללות ר"ל שבכללו איסורין הרבה ולא נתבאר מהם אחד שנוכל לומר לוקין על אותו שנתבאר מלקות אחד כמו שעשינו משל בחדש ופסח וזה יותר מבואר וקל להבין מן המשלים שהקדמנו : והחלק השביעי הוא לאו גרידא והוא שאין בו אחת מאלו השש סבות הנזכרות שלוקין עליו כגון שעטנז וכלאים ונבלה ובשר בחלב וכתובת קעקע ושרט לנפש וזולתם הרבה הנה נתבאר לך שאותן שמלקין אותן מלקות הם המחויבין מיתה בידי שמים ומחויבי כריתות על שעבר על מצות לא תעשה ומחויבי לאו כשלא יהיה באותו לאו אחת מן הסבות שזכרנו מלבד נשבע ומימר ומקלל חבירו בשם לוקין ואף על פי שהוא לאו שאין בו מעשה וכן לאו שניתק לעשה כשלא יתקיים העשה שבו לוקה : הנה נתבאר לך כי כל מה שזכר בזה הפרק אמנם זכר מחויבי מיתה או כרת או לאו מיוחד כמו שיחדנוהו ואין כונתו בזה הפרק לזכור כל מי שהוא מחויב מלקות אבל הוא זוכר קצתם מהם מי שזכר כמו שבא המשל והדמיון ומהם מי שזכר אותם לדין נוסף באותו הלאו שאינו מבואר בפשט המקרא או למחלוקת שנפל בו ובעקרים שהקדמנו לך תדע (כי) כל מחויבי מלקות בין שזכר או לא נזכר ועדים זוממין חשב להם דבריהם מעשה לפי שהם נצרכים להגיד עדותן בבית דין :

פרק ג - משנה ב

הטמא שאכל את הקדש והבא אל המקדש כו' : טבל ומעשר ראשון כשלא נטל תרומתו במיתה כמו שנאמר בתרומת מעשר ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו ודין מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ג"כ ודין תרומה שלא נטל ממנה מעשר אחד הוא והוא טבל כמו שנאמר ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב : ומעשר שני והקדש שלא נפדו בא להם לאו גרידא והוא ממה שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וגו' ודע כי אינו מחויב מלקות על מעשר שלא נפדה אלא כשאכלו אחר שראה פני ירושלים שנאמר לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה לא תוכל לאכול בשעריך ולפיכך אינו חייב מי שאכל מעשר שני בגבולין מלקות עד שיכנס לירושלים כמו שאמרנו מאימתי חייבין משיראה פני הבית ואין הלכה כר' שמעון כי לא נאמר בברייתא אלא בריית נשמה בלבד :

פרק ג - משנה ג

האוכל ביכורים עד שלא קרא עליהם וכו': כשאכל ביכורים אחר שקרא עליהם אינו חייב מלקות לפי שהם נכסי כהן כמו שבארנו במקומו אלו דברי ר' עקיבא אבל חכמים אומרים כי כיון שהניח אותן בעזרה אינו חייב על אכילתן מלקות ואע"פ שלא קרא. ודין ביכורים ג"כ כדין מעשר שני רוצה לומר שאינו חייב עליהם כשאכלם חוץ ובין כהן בין זר עד שיראו פני הבית וכשאכל ביכורים אחר שראו פני הבית קודם הנחה בעזרה לוקה שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך תירושך ויצהרך וגו' ותרומת ידך אלו ביכורים וכבר בארנו בפרק שלישי [הלכה ז] מתרומות שזה שנאמר ותרומת ידך בכאן הוא נאמר על הביכורים על כל פנים לפי שלא הניח בזה הפסוק כלום מכל הדברים שטעונין הבאה ממקום למקום שלא זכר אותם בפירוש ולא זכר הביכורים והם טעונין הבאת מקום ואמר ותרומת ידך ואין התרומה טעונה הבאת מקום אם כן אינו רוצה לומר אלא הביכורים וכשאכל קדשים חוץ למקומם המסוים לאכילתם עבר על מה שכתוב בתורה לא תוכל לאכול בשעריך: ומה שאמר בכאן מעשר שני חוץ לחומה ואע"פ שמנה קודם לכן מעשר שני והקדש שלא נפדו אין זה כפל דבר אבל המאמר הזה הוא נאמר כשהיה מעשר טהור ואכלו אותו טהור ואכלו חוץ לחומה משיראה פני הבית כמו שפירשנוהו למעלה. ומה שאמר בהלכה שלפני זה מעשר שני והקדש שלא נפדו רוצה לומר כשהיה מעשר שנטמא ואכלו והוא טמא קודם שנפדה ואפילו אכלו בירושלים לפי שכשנטמא מעשר שני בירושלים אסור לאכלו עד שיפדה וזה מה שאמרו מניין למעשר שני שנטמא שפודין אותו בירושלים שנאמר כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאות מאת פניו אליהם ואזהרה על אכילת מעשר שני בטומאה הוא ממה שנאמר לא בערתי ממנו בטמא ולמדנו מפי הקבלה בין שאני טהור והוא טמא בין שאני טמא והוא טהור ואינו חייב מלקות על אכילת מעשר שני בטומאה עד שיאכלנו בירושלים דאמר רחמנא בבכור שנפל בו מום בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו. ואמרו בכאן לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ובאה הקבלה ג"כ בזה התוספת לא תוכל לאכול בירושלים כבשעריך כלומר לא תוכל לאכול מעשר בטומאה בירושלים כמו שתאכל בכור בטומאה בשעריך: ואמר רחמנא לא תותירו ממנו עד בקר והוא לאו שאין בו מעשה ואמרו ועצם לא תשברו בו אמנם בא זה בפסח טהור כמו שבארנו במקומו:

פרק ג - משנה ד

הנוטל אם על הבנים ר"י אומר לוקה כו': רבי יהודה סבר שלא שנתק לעשה לוקין עליו ואין הלכה אבל העיקר מה שזכרתי לך שאין לוקין אלא אם נא קיים העשה שבה:

פרק ג - משנה ה

הקורח קרחה בראשו והמקיף פאת ראשו כו': לא יקרחו קרחה לחייב על כל קרחה וקרחה וכשימרט משערו על מת בלבד עד שיגלה מעור ראשו כגריס לוקה ואע"פ שלא פירש בכהנים קרחה במת למדנוהו בג"ש ממה שנאמר בישראל ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת ונאמר ושרט לנפש לא תתנו לחייב על כל שריטה ושריטה ועל כל נפש ונפש ואמרו לנפש לחייב על כל שרט ושרט ועל כל נפש ונפש. ואמרו על הזקן חמשה על השער שבלחי העליון מלקות ועל הלחי התחתון מלקות אלה שתי מלקיות מצד ימין וכמו כן שתיים מצד שמאל ועל מה שנתלש מן השער מן הזקן אחד. וצריך אתה לידע כי המגלח בידו הוא המתחייב מלקות על הפאות ועל הזקן ואינו חייב המתגלח אא"כ עזר למגלח אותו ואז לוקין שניהם: ורהיטני כלי ברזל משרש השער ותולש אותו מעקרו. ומלקט כעין מלקחיים ואין הלכה כרבי אליעזר:

פרק ג - משנה ו

הכותב כתובת קעקע כתב ולא כו': רבי שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם עבודת כוכבים על בשרו כאילו אמר לא תשתף עמי שום דבר ולא תקרב עצמך לזולתי וזו היא כוונתו ואין הלכה כר' שמעון:

פרק ג - משנה ז

נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא כו': וכשהתרו לו גם כן ואמרו לו זה שאתה שותה שיעורו כך וכך ועל כל שיעור כך ממנו אתה

חייב מלקות לוקה כפי השיעורין. וכך פי בירושלמי:

פרק ג - משנה ח

היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת כו': על כל שעה אחת יתחייב הנזיר מלקות כשקצץ אותו בהתראה כמו שנתבאר במקומו: אמרו פושט ולובש אינו כשיסור אותו מכל וכל אלא כיון שפשט ראשו והחזירו וכמו כן כשעמד עליו כדי לפשוט וללבוש חייב על כל התראה ואפילו שלא נפשט:

פרק ג - משנה ט

יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמנה כו': יהיה החמור הקדש כשהקדישו לבדק הבית וכבר ידעת לשון המקרא לא תעבוד בבכור שורך וגוי ולמדנו על כל הקדשים שהם אסורים בעבודה ולפיכך הוא חייב משום עבודה במוקדשין. ועל השור והחמור אחת משום חורש בכלאי בהמה ומלקות אחת משום עובד במוקדשין: ואמרו כלאים בכרם יהיה חייב שתיים משום זורע כלאים ומשום כלאי הכרם כמו שנתבאר בספרי ושאר הלאוין מבוארים אין בכל אלה איסור חל על איסור אבל הם איסורים הרבה נכפלו בזמן אחד ולפיכך אינו מן הנמנע שיצטרפו אל אלו הלאוין זולתם הרבה באותו הזמן בעצמו ומעקרנו המחפה בכלאים חייב ולפיכך כשהחזיר העפר ברגלו על הדבר בעצמו שזרע כשהוא מהלך חייב משום לא תזרע כרמך כלאים:

פרק ג - משנה י

במה מלקין אותו ארבעים חסר אחת כו': אילו אמר ארבעים במספר היה ראוי להיותם שלימים ולפי שהקדים במספר רוצה לומר שלא ילקה בלא שיעור אלא במנין ידוע כפי מה שיוכל לסבול כמו שנאמר כדי רשעתו

במספר כלומר סוף ההלקאה ואמרו אחרי כן ארבעים יכנו רוצה לומר עד ארבעים כמו שלמדנו מפי הקבלה בדברי חכמים ז"ל הואיל וההכאה הוא כפי מה שיוכל לסבול ולא יוסיף על ארבעים לא נכה ארבעים ונניח ההכאה זו דרך שמירה כמו שבאר שהשמירה במיעוט הכאה בא. ורבי יהודה אין דעתו כן ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק ג - משנה יא

ואין אומדין אותו אלא במכות הראויות כו': וידוע שזה שנאמר ארבעים יכנו אינו רצונו לומר שילקה ארבעים לא יותר והוא שאמר לא יוסיף וילקה למטה מן הארבעים כפי מה שיוכל לסבול כדי שלא ימות והוא שאמדו לו לפי כחו על רשעתו ויש להקל בזה כגון שאמדוהו היודעים במזגי בני אדם ואמרו שיוכל לסבול עשרים הלקאות ומעקרנו שלא ילקה אלא שמנה עשרה ואע"פ שיוכל לסבול עשרים ועל זה הדרך תקיש. ואמרו אמדוהו אומד אחד כשנתחייב שתי מלקיות או יותר ואמדוהו על דרך משל שיסבול שנים וארבעים ויפטר מן הכל כיון שתחלת האומד [לא] היה יכול לסבול הכל והם כך וכך הלקאות ואם אמדוהו למלקות אחת בלבד יניח אותו עד שיבריא ממלקותו ולוקה פעם שניה כפי מה שיסבול גם כן וכמעשה זה בעצמו יעשה כשעבר עבירה שיש בה לאוין הרבה ועל זה הדין שוה שיתבוננו בשעת האומד אם אמדוהו לסבול הכל או לסבול אחת אחת לאחת:

פרק ג - משנה יב

כיצד מלקין אותו כופת שתי ידיו על העמוד כו': אלה השתי רצועות של חמור לפי שעשה מעשה הבהמות יענש בעורותיהן כמו שנאמר על דרך משל (ישעיה א) ידע שור קונהו:

פרק ג - משנה יג

ידה טפח ורחבה טפח וראשה מגעת על פי כריסו : יהיה בבית היד של המלקות נקב שיהיו נתלים בו הרצועות וימשוך בו המלקה כשירצה ויקצר אותו לפי שאין לוקין לאדם אלא ברצועה שתגיע עד טבורו כמו שנוזכר : ויגביה הרצועה בשעת ההלקאה בשתי ידיו ויכה בידו אחת לפי שזה יותר שלם בהכאה ויהיה המכה אדם משכיל ממוצע בכחו לא יהיה איש מתעורר ולא משתגע שיכה מכת נקמה באיש ההוא. וצריך שיכה שלישי המכות על לבו והשליש בכתף האחת והשליש בכתף האחרת והרמז בזה דאמר רחמנא והכהו לפניו כדי רשעתו ולא לאחריו כדי רשעתו :

פרק ג - משנה יד

והקורא קורא אם לא תשמור לעשות וגוי וכו' : גדול הדיינין קורא אלה הפסוקים הנזכרים בשעה שמלקים את הלוקה והסמוך לו במעלה ימנה המכות והשלישי יצוה המכה להכות ויאמר לו הכה כל זמן שיכה אם יהיה מספר ההכאות מספר הרבה יתעכב בקריאת שני הפסוקים האלה ואם הוא מספר מועט ימהר ויכוין כל מה שאפשר שיקדים הקריאה כשתשלם ההכאה וחוזר לראש. ופירוש נתקלקל שיצא הרעי בשעת ההכאה וכבר נשלם בזיונו ורחמנא אמר ונקלה אחיך לעיניך וכיון שנתבזה נסתלק ממנו ואין הלכה כרבי יהודה :

פרק ג - משנה טו

כל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתן כו' : כבר הקדמנו כי המלקות עם התשובה יכפר הכרת. ואמרו כל היושב ולא עבר עבירה הוא רוצה לומר שאפשר לו לעשותה ואין מונעו מעשותה בשום פנים זולתי שמירת מצות התורה כגון יוסף הצדיק וכיוצא בו ואתה יודע לשון התורה והמנע אדם מאכילת הדם והיאך ייעד על זה למען ייטב לך ולבניך אחר כך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלהיך כל שכן בהמנעו מן התענוגים הגופניים הגדולים שהאדם נוטה אליהן בטבעו כמו שזכר והתורה היא שהזהירנו שלא לעשותן כדי להרגיל הנפש שלא להוסיף על מה שהוא מדרך הטבע. ואין הלכה כרבי חנינא :

פרק ג - משנה טז

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה וכו' - מעקרי האמונה בתורה כשיקיים אדם מצוה מתרי"ג מצות כראוי וכהוגן ולא ישתף עמה כוונה מכוונת העולם בשום פנים אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה כמו שבארתי לך הנה זכה בה לחיי העולם הבא ועל זה אמר רבי חנניא כי המצות בהיותם הרבה אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלמותה ובעשותו אותה המצוה תחיה נפשו באותו מעשה וממה שיורה על העיקר הזה מה ששאל ר' חנניא בן תרדיון מה אני לחיי עוה"ב והשיבו המשיב כלום בא מעשה לידך כלומר נזדמן לך לעשות מצוה כהוגן השיבו כי נזדמנה לו מצות צדקה על דרך שלימות ככל מה שאפשר וזכה לחיי העוה"ב ופירוש הפסוק ה' חפץ למען צדקו לצדק את ישראל למען כי יגדיל תורה ויאדיר :